

EERSTE KERSTDAG 2016

Bijbellezingen: Jesaja 9, 1-6 // Lukas 2, 8-16 //
Johannes 1, 1-13

IK BEN HET LICHT VAN DE WERELD (Joh. 8:12)

Het zal niemand zijn ontgaan, denk ik: de bloedige aanslag die afgelopen maandag heeft plaatsgevonden juist op een kerstmarkt in het centrum van Berlijn... Wat heeft het kerstfeest ons dan in een dergelijke situatie te zeggen?

Ik zag afgelopen week op internet hoe de Duitse kranten op deze aanslag hebben gereageerd. Dat was heel verschillend, maar juist daardoor werd voor mij de betekenis van het kerstfeest heel duidelijk zichtbaar. ... Een van de grote kranten in Duitsland, Bild, gaf het nieuws op deze manier weer: angst!, zo staat er in het heel groot midden op de voorpagina. En onder dit woord 'angst' staan vervolgens subkoppen die allemaal met dat ene woord 'angst' te maken hebben: 'tenminste twaalf doden', 'gewapende dader na het bloedbad gevlucht', 'wat in de vrachtwagen zich heeft afgespeeld' enz. Een andere Duitse krant pakte het heel anders aan. De Berliner Morgenpost liet een grote zwarte pagina zien zonder veel tekst. Een zwarte pagina zonder schreeuwerige letters en koppen. Midden op de zwarte pagina was de grote kerstboom voor de Brandenburger Tor te zien. En onder dit plaatje stond het opschrift: 'ees niet bang. Lukas 2, vers 10'. Deze krant kopte niet met titels die allemaal een voor een angst opriepen. Nee, precies het tegenovergestelde: de krant gaf de woorden door die engel had gesproken tot die doodsbang herders in de nacht van Bethlehem. Die heilzame woorden voor die doodsbang herders..., die woorden waren het volgens deze krant die ook de doodsbang inwoners van Berlijn nodig hadden...:

Ik vind dit zo treffend, als het gaat om wat het kerstfeest ons heeft te zeggen. De Berliner Morgenpost stapte niet over het verdriet en de angst heen. Nee, de voorpagina van de krant was zwart. Inktzwart. Maar in het zwart stonden die heel eenvoudige letters, die de engel voor de doodsbang herders had gespeld: 'wees niet bang'. Nou, dat is het wat kerstfeest ons heeft te zeggen – 'wees niet bang, geloof in het licht, het licht der wereld' - en daar kom ik straks in de preek daarom ook op terug.

Wij staan in deze preek stil bij Jezus' uitspraak 'Ik ben het licht van de wereld' Jezus spreekt deze woorden uit, wanneer Jezus in gesprek is met de Farizeeërs. Het was toen op dat moment de tijd van het Loofhuttenfeest en tijdens dat feest werd een aantal grote lichten bij de tempel van Jeruzalem aangestoken. Nu, zoals wij vaker van Jezus hebben gezien, vormen dergelijke dingen voor Jezus soms de aanleiding om iets over zichzelf te zeggen. Zo ook nu: Jezus – zo stel ik het mij voor – wijst naar die grote lichten, als Hij met de Farizeeërs en de andere omstanders in discussie is en Hij zegt: 'Ik ben *het* licht van de wereld'. Jezus doet een uitspraak met een heel grote pretentie: Ik ben *het* licht..., ja het licht *van de wereld*.

Nu zijn deze woorden al eerder gevallen in het Johannes-evangelie. Ook in het begin van het Johannesevangelie lezen wij over Jezus als het licht van de wereld. Johannes begint zijn evangelie namelijk zo: '*in het begin was het Woord en het Woord was bij God en het Woord was God. Dit was in het begin bij God. Alle dingen zijn door het Woord gemaakt en zonder dit Woord is geen ding gemaakt... In het Woord was leven en het leven was het licht voor de mensen. Het licht schijnt in de duisternis en de duisternis heeft het niet in haar macht gekregen.*

Nou, Johannes neemt ons helemaal mee terug naar het begin van alles. Nog verder dan het begin van de schepping, Johannes neemt ons mee terug naar de tijd dat er nog geen eens een wereld was. Toen was alleen God er. God... en Zijn Woord. Dat Woord dat God straks zal spreken en waardoor de schepping tot leven zal worden geroepen. 'God sprak en het was er', zo vertelt ons het begin van de Bijbel. *Nu, dat Woord van God, dat is Jezus...*, zo zegt Johannes. Die man die eens in Israel heeft rond gelopen en prachtige wonderen heeft gedaan en woorden heeft gesproken, dat is dat Woord van God in den beginne. Die Jezus Die als een gewoon mens is geboren - zoals Lukas dat heeft beschreven: voortgebracht door het meisje Maria, in doeken gewikkeld en neergelegd in een kribbe, omdat er voor hen geen plaats was in de herberg - dat Kind, die Jezus..., dat is het *Woord van God*. Dat is Degene door Wie God tot ons spreekt. Dat is het communicatiemiddel van God..., nee nog sterker: dat is God Zelf. God Zelf van den beginne. God Zelf is in Jezus aan ons verschenen... God heeft in Hem en door Hem tot ons gesproken.

Johannes plaats het hele kerstgebeuren, waarover Lukas schrijft, in een raamwerk. Johannes laat ons niet stilstaan bij die kribbe waar Jezus in ligt, zoals Lukas. Nee, Johannes neemt ons helemaal mee terug naar het begin om duidelijk te maken: Jezus is niet alleen de Redder Die eens op een keer is verschenen om jou en mij van onze zonden te redden. Nee, *Jezus is ons leven*. Hij is dat Woord van God dat klonk en waardoor de schepping tot leven kwam. Hij is dat Woord van God waardoor hemel en aarde, mens en dier zijn geschapen. Jezus is het Woord dat u en mij tot leven wekte. Jezus is het Woord dat leven bracht. Door Hem is er licht gekomen, is er leven gekomen. Hij is zelf het licht dat in de duisternis heeft geschinen en leven heeft gebracht.

Maar nu weer even terug naar Jezus Die daar op het tempelplein staat, druk in gesprek met de Farizeeërs. Waarom verwees Jezus nu naar die lichten daar bij die tempel en vertelde Hij vervolgens: 'Ik ben het licht der wereld'. Wat zou Hij daar op dat moment mee hebben willen zeggen?

Nou, ten eerste zegt Jezus daarmee: *je hebt Mij nodig*. Ik ben het licht. En zonder licht heb je geen leven. Zonder Mij heb je geen leven. Je kunt niet om Mij heen. Wil je bij God horen, dan heb je *Mij* nodig. Want Ik ben één met de Vader, de Vader kent Mij en Ik ken de Vader. Wil je de hemelse Vader beter leren kennen, dan heb je Mij nodig. *Ik* laat je de hemelse Vader zien. Wil je zekerheid in je leven, houvast, rust..., wil je eeuwig leven? *Ik* wil het je geven, wat de Vader *Mij* heeft gegeven. Je hebt *Mij* nodig. Ik ben van de Vader gekomen om jullie alles te geven. *Ik* ben het Woord dat de Vader tot jou wil spreken. Ik ben het licht waardoor God jou wil laten leven, wil laten groeien en bloeien.

Het licht, het leven – zo zegt Jezus - dat kan je nergens anders vinden dan bij Mij. Dat maakt het christelijk geloof wel heel exclusief. Niet exclusief in die zin dat het voor een select groepje personen bestemd is, alleen voor de 'echte vrome mensen'. Nee, het geloof is voor iedereen. Maar het christelijke geloof zelf is heel exclusief, wat betreft haar inhoud: *alleen, maar dan ook alleen Jezus*. Johannes had er waarschijnlijk in zijn tijd al mee te maken, dat het christelijk geloof met allerlei andere vormen van religie en bijgeloof werd vermengd... nu, wij in onze tijd zeker niet minder: heel vaak wordt gezegd dat alles toch op hetzelfde neerkomt..., dat wij alle religies dezelfde God aanhangen, 'we geloven

allemaal in dezelfde God'..., of de uitspraak 'ik geloof gewoon op mijn eigen manier'. In het Johannesevangelie lezen wij niet dergelijke algemeenheden, nee: steeds weer wijst Jezus op Zichzelf. *Ik* ben het licht. *Ik* ben het brood. *Ik* ben de weg. Niemand komt tot de Vader dan *door Mij*. Je hebt Mij nodig om te leven. Je hebt Mij nodig om God te kennen, om te groeien, om eeuwig te leven. Je kunt niet om de kribbe heen. Je *moet* er wel voor knielen.

Maar daarom is het kerstfeest ook zo mooi: dat Licht der wereld, dat Licht van den beginne, het Woord van God, ja God Zelf... is nu zo heel erg dicht bij ons is gekomen. In een kribbe. ... Er *is* dus leven, er *is* dus licht gekomen..., voor u en voor jou!

Licht..., leven..., zo noemt Johannes Jezus en zo noemt Jezus Zichzelf... Maar wat houdt dat licht dan in, dat Jezus is? Waarom gebruikt Hij het beeld van 'licht'?

Nou, licht staat in de Bijbel steeds tegenover duisternis. En duisternis, dat is misschien nog iets makkelijker te omschrijven dan licht. Duisternis, dat is somber en triest. Duisternis, dat is bijvoorbeeld ook angst. Duisternis, zo noemt Jesaja het in zijn profetie, dat is ook 'de schaduw van de dood', dat is de dood zelf. Duisternis, dat heeft te maken met het kwaad, de kwade machten, de duivel. Duisternis, dat is de zonde. ... Nu, *Jezus is het licht dat ons van al die duisternis wil bevrijden*. 'Ik ben het licht der wereld', zegt Jezus. 'Ik ben het licht der wereld; wie Mij volgt zal beslist niet in de duisternis wandelen'. ... Als je je leven in Mijn licht stelt..., dan mag je je schuld, jouw verleden achter je laten... dan mag je zonder deze rugzak mee te torsen wandelen in het licht. ... Als je in dit licht leeft, dan hoeft je leven ook niet meer beheerst te worden door die angst, die angst die in zoveel verschillende gedaanten je leven binnen kan sluipen. Het licht verdrijft het duister van de angsten. ... Als je in dit licht gelooft, dan hoef je ook niet bang meer te zijn voor de dood. Het licht der wereld zal het zwart van de dood vernietigen, ja *heeft* het al vernietigd. De dood heeft geen vat meer op je, de dood is maar liefst de toegangspoort geworden tot het eeuwige leven. ... Dit licht, het licht van Christus, is sterker dan de dood, sterker dan het kwaad, sterker dan al de kwade machten, die je leven zo in hun greep kunnen houden. Al die kwade machten kunnen misschien nog zoveel beheersen in je leven, maar geloof in het licht: *Hij heeft het te zeggen over je leven*. Daarom, omdat het Kerst is geworden..., omdat het Licht in de wereld is gekomen..., kunnen wij zelfs na een vreselijke aanslag elkaar bemoedigen met die woorden van de engel: 'wees niet bang'. De angst heeft het niet meer voor het zeggen, want: het volk dat in duisternis wandelt, zal een groot licht zien.

Op welke terreinen van uw leven heeft het donker, de duisternis, de somberheid nog veel te zeggen? ... Misschien op het terrein van uw levenservaringen, de dingen die u of jij hebt meegemaakt? Of misschien is de toekomst voor u duister, wil je er liever niet teveel aan denken omdat het zo spannend is? Of misschien dat er zoveel duisternis is op het terrein van familierelaties, of andere relaties? Of uw stemming, uw gevoelsleven? De duisternis van deze wereld probeert op zoveel manieren ons leven binnen te dringen en te overschaduwen. De duisternis *is* ook op zoveel plaatsen het leven binnengedrongen. De duisternis is er gewoon. We moeten daarom niet de duisternis overschreeuwen, of ontkennen, alsof het er niet is. Maar vandaag op deze kerstdag zingen wij tegen die duisternis in... vandaag zingen wij tegen onze angsten in... tegen alles was is gebeurd en alles wat misschien nog komen gaat... wij zingen over het licht in de nacht, het licht in den beginne... Wij zingen over Jezus, Hij is ons leven, Hij is ons licht... Door Hem spreekt de hemelse Vader tot ons. Wij zijn veilig. Wij zijn bevrijd. Wij mogen wandelen in het licht. ... Het licht dat de herders bescheen toen de heerlijkheid van God over hen kwam en de engelen het 'ere zij God' inzetten, dat licht mag ook vandaag over ons leven schijnen... en de duisternis een stukje wegduwen.

Ik wil nog één ding over dat licht van de wereld vertellen. Johannes schrijft heel prachtig over het licht dat in de duisternis schijnt... maar door dat licht komt ook de duisternis heel sterk aan het licht. Wat bedoel ik? Nu, u zult het vast ook wel eens meegemaakt hebben: als het tegen de avond langzaam wat donker wordt in de kamer, ga je vaak het licht aan doen. Maar met het moment dat je het licht aandoet, moet je wel een aantal keren met je ogen knipperen vanwege de felheid van het licht. Blijkbaar was het al behoorlijk donker was geworden en was je aan die donkerheid al wat gewend geraakt.

Nu, de komst van Jezus betekent licht. Met de komst van Jezus is de profetie van Jesaja in vervulling gegaan: 'het volk dat in duisternis wandelt, zal een groot licht zien'. Maar juist nu Jezus is gekomen, wordt ook zichtbaar hoe donker en duister het eigenlijk op de wereld is. We zagen het misschien al, maar in al de eeuwen zijn wij mensen er ook wat gewend aan geraakt. Als je het Johannesevangelie doorbladert, dan kom je dit steeds tegen: het licht tegenover de duisternis, het licht dat de duisternis aan het licht brengt. De kribbe in Bethlehem betekent licht, vreugde, liefde, vrede. Maar met de komst van deze aanstaande Koning is ook het oordeel over de duisternis in de wereld gekomen. Licht en duister zullen door Hem worden gescheiden. Zoals God in het begin, op de eerste dag van Zijn schepping, het licht en het duister scheidde door het licht uit te roepen..., zo zal ook in deze pasgeboren Koning het licht van de duisternis worden gescheiden. Al de teksten die Johannes over 'Jezus' en over 'het licht' schrijft, gaan daarom ook over scheiding, over oordeel. In Johannes 3 lezen wij bijvoorbeeld: 'dit is het oordeel: het licht kwam in de wereld en de mensen hielden meer van de duisternis dan van het licht'. Dit is het oordeel, in het Grieks staat oorspronkelijk: dit is de crisis. Dit is de crisis, dat het licht in de wereld kwam.

De kribbe in Bethlehem betekent dus ook *crisis*. Oordeel. Scheiding. Licht en duisternis zullen nu voorgoed worden gescheiden. In onze wereld is door het vele kunstlicht de duisternis vaak niet meer zo duister. Maar als het licht der wereld schijnt, gaan je ogen open voor de duisternis. Jezus' licht is ontdekkend licht. Licht waardoor je dieper gaat zien. Je krijgt beter zicht. Je ziet steeds meer hoe die duisternis alle hoeken van de wereld is doorgedrongen en ook hoe de duisternis al de hoeken van je eigen leven is doorgedrongen. Kerst is niet alleen maar het feest van de vrolijkheid, de lichtjes en de vrede. Met Kerst wordt deze wereld onder spanning gezet: het Licht is gekomen. Licht dat de duisternis aan het licht brengt. Licht dat scheiding zal brengen. Licht dat een ander licht zal werpen op mijn eigen leven, op onze samenleving, op heel het wereldgebeuren. Ontdekkend licht dat alles wat in de duisternis verhuld kon worden, aan het licht brengt en jou en mij dan ook oproept om de strijd met de duisternis aan te gaan in je eigen leven... en de strijd met de duisternis aan te gaan in de wereld.

Het licht der wereld is ontdekkend licht..., maar ook heerlijk licht: want het is sterker dan alle duisternis!

Vandaag vieren wij dat het licht der wereld is gekomen. Het licht waardoor eens de aarde tot leven kwam... dat licht zien wij nu opnieuw in Bethlehem schijnen... het licht dat al de duisternis zal doen verdwijnen. Nu is het nog nacht. Maar er schijnt al licht in de nacht. De duisternis moet wijken, want de dag komt eraan!

Jezus is het licht. En als je Hem volgt, dan zal je niet in de duisternis hoeven te wandelen, maar heb je het licht van het leven. Wandel in dat licht. Luister iedere dag naar Hem. Neem Zijn woorden ter harte. Doe wat Hij zegt en leef zoals Hij het ons heeft voorgeleefd. Als je wandelt in Zijn licht..., dan mag je ook zelf zo'n licht voor de wereld zijn. Dan zal Hij in en door je heen schijnen. En als je wandelt in Zijn licht, dan hoef je niet bang te zijn voor de duisternis.

Wees niet bang.